

KAI KURIE DISKUSINIAI LYGINAMŲJŲ PAVYZDŽIŲ PAĖMIMO KLAUSIMAI

Dr. Ryšardas Burda

Doktorantė Snieguolė Matulienė

Lietuvos teisės universitetas, Teisės fakultetas, Kriminalistikos katedra

Lietuvos teisės universitetas,
Ateities g. 20, 2057 Vilnius
Telefonas 71 45 28
Elektroninis paštas krk@ltu.lt

Pateikta 2001 m. rugsėjo 10 d.
Parengta spausdinti 2000 m. spalio 5 d.

Recenzavo Lietuvos teisės universiteto Teisės fakulteto Kriminalistikos katedros prof. habil. dr. **Samuelis Kuklianskis** ir Lietuvos teismo ekspertizės centro direktoriaus pavaduotojas doc. dr. **Jurgis Rinkevičius**

SANTRAUKA

Lietuvos ir užsienio literatūroje nemažai dėmesio skiriama specialių žinių panaudojimo formoms, jų taikymo problematikai [1; 2; 3; 4, p. 13–23; 5, p. 42–47; 6]. Tačiau šiuolaikinėje kriminalistinėje literatūroje mokslininkai bei praktiniai darbuotojai nedaug rašo pavyzdžių lyginamajam tyrimui paėmimo gnoseologiniais, semantiniais klausimais. Kai kuriuose leidiniuose apie pavyzdžius lyginamajam tyrimui užsimenama tik vienu sakiniu [7, p. 3]. Kitur plačiai aprašomos konkrečios lyginamųjų tyrimo objektų paėmimo rekomendacijos, tačiau vengiama pateikti eksperimentinių objektų paruošimo rekomendacijas, nors iš rekomendacijų turinio galima spręsti, kad rašoma būtent apie eksperimentinius pavyzdžius [8, p. 10–11]. Prieš kurį laiką iš rusų kalbos išverstos sąvokos vis dar plačiai vartojamos mokslinėje literatūroje ir praktikoje. Tačiau ar jos atspindi tikrovę ir dabartį?

Sunku pasakyti, kodėl šis klausimas mažai nagrinėjamas. Manytume, kad yra keletas priežasčių. Viena iš jų – tai tarpšakinis šio klausimo pobūdis. Nei kriminalistikos technikos, nei kriminalistikos taktikos klausimus nagrinėjantys mokslininkai negalėjo išsamiai išnagrinėti pavyzdžių paėmimo lyginamajam tyrimui subtilybių, remdamiesi vien tik atskirų kriminalistikos šakų rekomendacijomis, metodais ir būdais.

Taigi šiame straipsnyje apžvelgsime kai kuriuos svarbiausius pavyzdžių paėmimo lyginamajam tyrimui gnoseologinius aspektus bei šio tardymo veiksmo taktikos klausimus.

SĄVOKOS

Norint atskleisti pavyzdžių lyginamajam tyrimui paėmimo sampratą, reikėtų prisiminti svarbius kriminalistikos metodologinius identifikacijos pagrindus.

Kriminalistikoje mokymą apie identifikaciją ir diagnostiką galima prilyginti tam tikrai metateorijai, sudarančiai viso kriminalistikos mokslo pagrindą.

Identifikacijos esmė – nustatyti tapatumą lyginant objektą ir jo atspindį; identifikuoti – reiškia nustatyti objekto individualumą, nepakartojamumą, išskirti jį iš kitų [9, p. 16]. Tai svarbus teiginys

nagrinėjant sąvokas „lyginamieji pavyzdžiai“. Lyginimas čia suprantamas kaip tyrimo tapatumo nustatymo būdas (metodas). Tai verčia gilintis į kriminalistikoje bei baudžiamajame procese vartojamų sąvokų semantiką.

Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso (toliau – LR BPK) 206 straipsnyje susiduriame su žodžiais „pavyzdžiai“ ir „lyginamajam“ („lyginamieji“).

Pavyzdys – sektinas dalykas, bandomasis, parodomasis gaminys, modelis, nedidelis medžiagos kiekis, imamas tikrinti, tirti ir pan. [10, p. 532]. Kitas žodynas pateikia dar platesnį šio žodžio paaiškinimą: sektinas dalykas, dalykas pagal kurį elgiamasi, veikiama; kas kuo paaiškinama, nušviečiama, pavaizduojama; įstatymo būdas, modelis, šablonas, tipas; išvaizda; reginys; panašybė, paveikslas; atsižvelgimas [11, p. 702].

Taigi pavyzdys suprantamas kaip materialus dalykas, kuriam keliami diagnostiniai (medžiagos tyrimas), reprezentaciniai (parodomasis gaminys), eksperimentiniai (bandomasis), mėgdžiojimo (siektinas dalykas) uždaviniai.

P. Pošiūnas, rašydamas apie medžiagos ekspertizei rengimą, vartoja sąvoką „tiriamoji medžiaga“ ir „lyginamoji medžiaga“ [12, p. 35]. Tačiau kriminalistiniu požiūriu kriminalistiniai, taip pat ir tiriamieji (lyginamieji), objektai, mūsų nuomone, yra platesnė sąvoka nei tiriamoji (lyginamoji) medžiaga. Pavyzdžiui, nukentėjusiojo kraujas lyginant jį su kraujo pėdsakais, likusiais ant nešaunamojo ginklo, laikomas lyginamąja medžiaga, arba objektu. Tuo tarpu atlikdami trasologinius tyrimus, t.y. lygindami nešaunamojo ginklo parametrus su padarytais žaizdų parametrais, nei gyvo žmogaus, nei lavono pavadinti medžiaga negalime. Tuo labiau kad autorius minėtame leidinyje medžiagas priskiria prie ekspertinio tyrimo objektų.

Sąvoka „pavyzdys“ turi daug reikšmių, todėl ji turi būti vartojama atsargiai. Kyla klausimas: ką gi pakeisti? Nepretenduodami į sąvokų vartojimo pradininkus siūlome žinomą ir abejonių nekeliančią sąvoką „objektas“ [13, p. 77].

Sąvoka „objektas“ [14, p. 987], kaip pagrindinis nusikaltimų materialių pėdsakų teismo ekspertizės dalykas, aprėpia du objektyvios tikrovės aspektus:

- 1) tiriamo įvykio aplinkybės, vadinamas ekspertinio pažinimo „bendru objektu“;
- 2) pačius materialius pėdsakus, laikomus nusikaltimo aplinkybių informacijos laikmena ir ekspertinio pažinimo tiesioginiu objektu.

Kiekvienas materialus pėdsakas yra aplinkos, priimančios pakitimus, rezultatas. Tai ne mažiau kaip dviejų materialių kūnų (reiškinių) sąveikos padarinys [15, p. 55].

Kita sąvoka „lyginamasis“ nesukelia tiek abejonių kiek „pavyzdys“. Lyginti: 1) daryti panašų, lygų; 2) vienodinti (žmones, teises); 3) statyti greta, norint nustatyti tapatybę, panašumą ar skirtumą; 4) laikyti tokiu pat, panašiu [10, p. 366]. Apie šio žodžio trečią reikšmę pasakytina, kad tai ne mažiau kaip dviejų objektų gretinimo, tapatumo, panašumo ar išskirtinumo nustatymo procesas, visiškai atitinkantis identifikacijos esmę.

V. J. Koldinas sukūrė sąvokas „ieškomasis objektas“, t.y. identifikuojamasis, ir „tikrinamasis objektas“ – identifikuojantysis [16, p. 11]. Kituose šaltiniuose vietoje „lyginamasis“ siūloma vartoti „reprezentacinis“ [17, p. 381], šalia sąvokos „pavyzdys“ – „mėginys“ [18, p. 165]. Kriminalistikoje plačiai vartojama „lyginamoji medžiaga“ [12, p. 36]. Galiojančio LR BPK komentaro autoriai rašo, kad „tardytojas paima iš asmens tam tikrų individualių pavyzdžių duomenis (paryšk. autorių), kuriuos vėliau ištiria ekspertas arba specialistas, siekdamas nustatyti reikšmingas bylos aplinkybes“ [22, p. 261]. Tačiau visos šios sąvokos vienaip ar kitaip atspindi tapatumo nustatymo procesą, t.y. identifikaciją.

Identifikuojantysis objektas – tas kuriuo atliekama identifikacija. Identifikuojamasis objektas – tas kurio tapatybę reikia nustatyti [9, p. 18].

Lyginamieji objektai – tai materialūs dalykai, kurių informacinis turinys mums nežinomas. Jų esmė nustatinėjama ekspertinio tyrimo metu.

Kriminalistikoje lyginamieji objektai skirstomi į: 1) laisvuosius; 2) sąlyginai laisvuosius ir 3) eksperimentinius [12, 37]. Kriminalistikos technikos pagrindų vadovėlio autoriai sąlygiškai laisvuosius objektus vadina tarpiniais [9, p. 222–223].

Lyginamieji objektai, kad ir kokios būtų jų identifikacinių savybių atspindėjimo pavyzdžiui-
se formos, turi atitikti šiuos bendruosius reikalavimus:

- 1) neabejotina jų kilmė;
- 2) reprezentacingumas;
- 3) sugretinamumas [17, p. 381].

Neabejotina kilmė reiškia, kad tyrimo metu tiksliai nustatyta, iš kurio asmens paimti rankraščiai, atspaudų, kraujo, plaukų pavyzdžiai, konkrečiai iš kokio indo ar saugyklos paimti dažų, grūdų ar kitokių gaminių objektai. Objekto kilmė būtinai turi būti užtikrinta tardytojo arba prokuroro.

Reprezentacingumas suprantamas kaip lyginamojo objekto pakankamas (pagal kiekį ir kokybę) atspindėjimas tiek specifinių, tiek bendrųjų identifikuojamojo objekto savybių. Reprezentacinis pavyzdys turi informaciją, būtiną individualizuojant tiriamą objektą.

Būtina, kad lyginamasis objektas turėtų tas tiriamojo objekto savybes, kurias retai kada turi panašios rūšies arba giminės objektai.

Sugretinamumas būtinas, kad būtų pašalinti įvairūs lyginamųjų objekto atspindžių skirtumai. Laikydami sugretinamumo reikalavimo paimame tokius lyginamuosius objektus, kurie maksimaliai atitinka tiriamąjį objektą pagal jų susidarymo mechanizmą.

Pavyzdžiui, norėdami paimti lyginamuosius rašysenos objektus, mes duosime rašyti ant tokio paties popieriaus, tokią pat rašymo priemonę, sudarysime tokias pat sąlygas, kokiomis ir buvo parašytas tiriamasis objektas.

Lyginamieji objektai yra tikslingos tyrėjo arba teismo veiklos, nuo kurios tam tikru būdu priklauso jų kiekis ir kokybė kaip objektyvi sėkmingo tyrimo prielaida, produktas. Kriminalistikoje gali būti išimčių, kai eksperimentinius lyginamuosius objektus ruošia ne tyrėjas, o pats ekspertas. Pavyzdžiui, atlikdamas eksperimentinį šaudymą iš identifikuojamojo ginklo, jis gauna kulką ir tūtelę [19, p. 5]. Tai nedažnas atvejis, kai pats ekspertas ruošia sau lyginamąjį medžiagą.

TAKTIKOS KLAUSIMAI

Tikriausiai niekam nekelia abejonių¹ tai, kad LR BPK 206 straipsnyje „Pavyzdžių lyginamajam tyrimui paėmimas“ veiksmas yra tardymo veiksmas. Tai veiksmas, kurio metu tyrėjas gauna objektus ir sudaro prielaidas ištirti faktinius duomenis. Deja, praktikoje šiam veiksmui neskiriama tiek dėmesio kaip kratai ar poėmiui. Tačiau pagal prigimtį visi šie veiksmai (krata, poėmis, objektų lyginamajam tyrimui paėmimas) yra panašūs. Atlikdamas juos, tyrėjas gauna objektus arba sudaro sąlygas gauti būsimus daiktinius įrodymus. Kriminalistinėje literatūroje diskutuojama dėl lyginamųjų pavyzdžių ir daiktinių įrodymų sąvokų [20, p. 45–51]. Neprieštaraudami mokslininkams, teigiantiems, kad pavyzdžiai lyginamajam tyrimui neturi savarankiškos įrodomosios reikšmės [21, p. 13], pažymėsime, jog nė vienas objektas, paimtas įvykio vietoje, automatiškai netampa daiktiniu įrodymu ir nusikaltimas negali iš karto sukurti įrodymo. Tai tik „faktinis duomuo“, „informacija“, ką reikia ištirti. Pagal savo ištakas įvykio vietoje gautas objektas ir paimtas lyginamajam tyrimui objektas yra panašūs. Tik sulyginę juos, t.y. atlikę ne vieną tyrimo veiksmą nustatinėdami tam tikrus objekto ryšius su padarytu nusikaltimu, galėsime suteikti objektui daiktinio įrodymo statusą. Be abejo, įrodinėti lyginamojo pavyzdžio paėmimą nereikia, tačiau neatsitiktinai BPK nustatyta griežta procesinė paėmimo tvarka. Tos tvarkos pažeidimas menkina bet kokius, net ir sėkmingiausius ekspertų tyrimo rezultatus (t.y. atskiros rūšies įrodymus – specialisto išvadą arba ekspertizės aktą). Kadangi objektų lyginamajam tyrimui paėmimas yra tardymo veiksmas, jį apibūdinant privalu laikytis visų kriminalistikos taktikos atliekant tardymo veiksmus rekomendacijų.

Tačiau ar visi ir bet kokie, netgi panašūs savo požymiais bei savybėmis objektai gali būti lyginamieji objektai? Tai klausimas, kuris turi ne tik kriminalistinę identifikacinę, bet ir taktinę reikšmę. Spręsdamas tam tikrus klausimus, tyrėjas ekspertui gali pateikti aibę panašių objektų, kuriuos atrink-

¹ LR BPK projekto autoriai šį veiksmą priskyrė prie procesinių prievartos veiksnių, tačiau tai neturėtų trukdyti kalbėti apie tai, kad pavyzdžių lyginamajam tyrimui paėmimas kartu yra ir tardymo (tyrimo) veiksmas, kuriuo gaunami duomenys.

damas, rūšiuodamas, skirstydamas vargu ar laikysis efektyvumo, ekonomiškumo ir optimalumo principų. Kad būtų atlikti lyginamieji identifikaciniai tyrimai, be daiktų, ieškomų asmenų paliktų pėdsakų, paimtų įvykio vietoje, būtini objektai (pavyzdžiai), atspindintys tikrinamų objektų savybes. Objektų parinkimas reikalauja didelio parengiamojo darbo nustatant lyginamųjų objektų šaltinius.

Galima sutikti su nuomone, kad kritikuotina praktika, kai vadovaujantis LR BPK 206 straipsnio nuostatomis „yra paimami spausdinimo mašinėlių, kompiuterių spausdintuvų, drabužių mikrodalelių, dažų, lakų, įvairių įrankių pėdsakų lyginamieji pavyzdžiai. Tai turi būti daroma atliekant daiktų, dokumentų ar kitų objektų apžiūrą BPK 199–203 straipsnių numatyta tvarka“ [22, p. 261]. Tačiau iškyla kita trejopo pobūdžio lyginamųjų objektų paėmimo problema. Pirma, poėmio, kratos ir lyginamųjų objektų paėmimo tikslai nėra tie patys [23, p. 216]. Antra, skiriasi poėmio, kratos ir lyginamųjų objektų paėmimo tvarka (taktika). Trečia, labai skiriasi šiais veiksmais gaunamų dalykų pobūdis.

Kita vartus, ar galima painioti apžiūros ir lyginamųjų objektų paėmimo uždavinius ir ar reikalingas toks atskiras tyrimo veiksmas kaip lyginamųjų objektų paėmimas, jeigu jo uždaviniai tampa kito veiksmo – apžiūros uždaviniais. Kyla prielaida, kad analogiškai lyginamųjų objektų paėmimo uždavinius galima perkelti į kitus tardymo veiksmus (pvz., į kratą ar poėmį).

Lyginamųjų pavyzdžių paėmimo veiksmažį priskirdami procesinės prievartos veiksmui akcentuojame prievartinį šio veiksmo pobūdį. Teisininkai, kriminalistai labai mažai yra diskutavę dėl LR BPK 206 straipsnio 3 dalies reglamentuotos nuostatos „Jeigu asmuo atsisako duoti pavyzdžius lyginamajam tyrimui, tardytojas priima nutarimą. Nutarimas paimti pavyzdžius lyginamajam tyrimui privalomas tiems asmenims, dėl kurių jis priimtas“ įgyvendinimo. Šiuo aspektu pavyzdžių lyginamajam tyrimui paėmimo veiksmas primena asmens apžiūrą, bet veiksmo prievartinis pobūdis jį daro panašų į asmens kratą. Tačiau praktikoje prievartos taikymas ne visada gali užtikrinti tam tikrų objektų paėmimą. Vartodamas prievartą asmens atžvilgiu tyrėjas gali paimti asmens kraujo, seilių, plaukų, odos ir kitų biologinių žmogaus objektų. Objektų, priklausančių nuo asmens valios, – rašysenos, šlapimo ir pan. – paėmimas vartojant bet kokią prievartą yra sunkus uždavinys. Tai ne tik tyrėjų ir kriminalistų, bet ir įrodinėjimo, proceso dalyvių elgesio įvertinimo problema baudžiamajame procese. Pavyzdžiui, kaip vertinti ir ar turėtų likti neįvertintas nukentėjusiojo elgesys atsisakyti pateikti savo rašyseną arba duoti kraujo. Deja, tai nėra mokslininkų fantazijos, tai praktikos realybė, kai nukentėjusysis atsisako būti apžiūretas teismo medicinos eksperto arba apskritai atsisako kalbėti ir rašyti pareiškimą dėl jam padarytos šautinės žaizdos. Ekspertas be apžiūros negali pateikti savo išvados, o tyrimas atsiduria aklavietėje. Netolimoje ateityje su šia problema susidurs ne tik ikiteisminio tyrimo institucijos, bet ir teismai.

Ekspertinėse tyrimo institucijose atliekamiems lyginamiesiems tyrimams pateikiami įvairūs lyginamieji objektai. Daugelis iš jų paimami įvairiais tardymo veiksmais. Tinkamai saugomų objektų turinys nepakinta iki ekspertinio tyrimo². Tuo tarpu eksperimentiniai lyginamieji objektai priklauso nuo tyrėjo teisingai pasirinktos tardymo veiksmo taktikos.

Tačiau ar dažnas tyrėjas suvokia, kodėl eksperimentiniai lyginamieji objektai vadinami eksperimentiniais.

Kriminalistikoje rašoma, kad eksperimento metu siekiama atkurti nusikaltimo padarymo mechanizmą ir kitokias aplinkybes ir kad bandymai atliekami labai panašiomis sąlygomis kaip ir įvykio metu [24, p. 7].

Tai reiškia, kad tam tikri reiškiniai, įvykiai turi būti išaiškinami iki eksperimentinių lyginamųjų objektų paėmimo, o pastarojo veiksmo metu privaloma keičiant sąlygas modeliuoti aplinkybes ir eksperimentuoti. Iš dažniausiai lyginamajam tyrimui, kurio metu būtina eksperimentuoti, paimamų objektų yra raštas ir parašas. Biologinių pėdsakų ir objektų paėmimas mažiausiai susijęs su eksperimentu. Pažastų, delnų, kojų padų prakaito arba galvos, pažastų, gaktos ir pan. plaukų paėmimas nėra eksperimentas. Atkurti tokias sąlygas arba daryti bandymus ant žmogaus kūno mes negalime. Be abejo, mes nekalbame apie medicininius vaistų bandymus, įvairius terapijos metodus ir pan. Tačiau to

² Mes nagrinėjame sąlygiškai laisvųjų pavyzdžių pakitimo atvejį, nes jis nėra toks dažnas, nors galimybė visada egzistuoja. Be to, tame procese dalyvauja ne tyrėjas, o kiti proceso dalyviai (įtariamieji, kaltinamieji ir kt.).

kartoti neleidžia tardymo veiksmų taktinių būdų reikalavimai.

Taigi tyrėjas, ruošdamasis paimti rašto ir parašo lyginamuosius objektus, retai tokiam veiksmui rengiasi taip, kaip eksperimentui:

1. ruošdamasis paimti lyginamuosius objektus, tyrėjas per apklausas aiškinasi dokumentų surašymo (pasirašymo) aplinkybes. Čia reikėtų pažymėti, kad omenyje turimos ne tik įvykio aplinkybės, bet ir materialios sąlygos, emocinės būsenos ir pan.

2. nustato dalyvių skaičių;

3. numato būtinas sukurtinas aplinkybes bei keistinas sąlygas;

4. parenka reikiamas priemones;

5. planuoja eksperimentinių objektų paėmimo etapus, kuriuose keičiamos sąlygos ir aplinkybės (t.y. daromi bandymai);

6. paruošia fiksavimo priemones;

7. adekvačiai įformina šį procesinį veiksma.

Be abejo, tai ne visi eksperimentinių objektų paėmimo taktikos klausimai. Svarbu pažymėti, kad šiandien retas ekspertas patenkintas eksperimentiniais objektais bei suformuluotais ekspertui klausimais, kuriuose dažniausiai turėtų atsispindėti eksperimentinis objektų pobūdis.

Nusikaltimų tyrimas tikrai taptų geresnis, jei tyrėjų požiūris į eksperimentinius lyginamuosius objektus pasikeistų.

Šios trumpai apžvelgtos lyginamųjų objektų paėmimo problemos reikalauja didelio kriminalistikos ir baudžiamojo proceso mokslininkų dėmesio.

IŠVADOS

Kadangi sąvoka „pavyzdys“ turi daug reikšmių, mūsų nuomone, ji turi būti vartojama atsizvelgiant į objekto pobūdį. Todėl sąvoką „pavyzdžius“ siūlome keisti į daugelio autorių vartojamą sąvoką „objektai“, kurie apima ir tiriamo įvykio aplinkybes, ir pačius materialius pėdsakus.

Būtina, kad paimti lyginamieji objektai atitiktų tam tikrus bendruosius reikalavimus, t.y. nebūtų abejojama dėl jų kilmės, jie būtų reprezentacingi bei juos būtų galima sugretinti su tiriamaisiais objektais.

Būtina kruopščiau rengti lyginamųjų objektų paėmimo taktikos metodines rekomendacijas.

Ypatingą dėmesį būtina atkreipti į eksperimentinių lyginamųjų objektų paėmimo ir kriminalistinės taktikos rekomendacijų įgyvendinimą praktikoje.

LITERATŪRA

1. Juškevičiūtė J. Specialių žinių panaudojimas tiriant nusikaltimus: būklė ir perspektyvos: daktaro disertacija. – Vilnius, 1998.
2. Kalinowski S. Biegły i jego opinia. – Warszawa, 1994.
3. Tomaszewski T. Dowód z opinii biegłego w procesie karnym. Wydawnictwo IES, 1998;
4. Tomaszewski T. Podstawowe prawa i obowiązki biegłego w polskim procesie karnym // Jurisprudencija. – Vilnius, 2000. T. 18(10).
5. Pošiūnas P. Rašysenos ekspertizė // Teisės problemos. – Vilnius, 1995. Nr. 4.
6. Teismo ekspertizė skyrimo klausimai / Inf. laiškas, parengtas autorių J. Rinkevičiaus, D. Talalienės, J. Gardausko, A. Spiečiūtės, P. Kuconio ir R. Genio. – Vilnius, 1996.
7. Ekspertizės ir tyrimai, atliekami VRM kriminalistinių ekspertizė valdyboje: metodinės rekomendacijos. – Vilnius, 1994.
8. Portretų ekspertizės skyrimas ir medžiagos jai paruošimas: metodinės rekomendacijos. – Vilnius, 1988.
9. Kurapka E., Malevski H., Palskys E., Kuklianskis S. Kriminalistikos technikos pagrindai: vadovėlis. – Vilnius, 1998.
10. Dabartinės lietuvių kalbos žodynas. – Vilnius, 1993.
11. Lietuvių kalbos žodynas. – Vilnius, 1973. T. 9.

12. Pošiūnas P. Teismo ekspertizės pagrindai. – Vilnius, 1994.
13. Радунская Н. М. Предпосылки и возможности использования количественных методов при исследовании кратких почерковых объектов // Вопросы формализации описания почерковых объектов: сб. научных трудов. – Москва, 1977. № 27.
14. Lietuvių kalbos žodynas. – Vilnius, 1970. T. 8.
15. Сегай М. Я., Стринжа В. К. Объекты судебной экспертизы материальных следов преступления (онтологические, информационные и процессуальные аспекты) // 1991 m. lapkričio 12–13 d. mokslinės konferencijos „Teismo ekspertizės aktualijos“ tezės. – Vilnius, 1991.
16. Колдин В. Я. Идентификация при производстве криминалистических экспертиз. – Москва, 1956.
17. Криминалистика / Отв. ред. Н. П. Яблоков. – Москва, 2000.
18. Дулов А. В. Права и обязанности участников судебной экспертизы. – Минск, 1962.
19. Teismo balistinės ekspertizės skyrimas ir medžiagos ruošimas: metodinės rekomendacijos / Parengė E. Kurapka, E. Vaitkevičius. – Vilnius: LTEC, 2001.
20. Долженко Н. И. Понятие образцов для сравнительного исследования и их юридическая природа // Вестник криминалистики. Вып. 1. – Москва: Спартак, 2000.
21. Rinkevičius J. Daiktiniai įrodymai: mokomoji priemonė. – Vilnius, 1996.
22. Lietuvos Respublikos Baudžiamojo proceso kodekso komentaras / G. Goda, M. Kazlauskas, P. Kuonis; sudarytojas G. Goda. – Vilnius: VĮ Teisinės informacijos centras, 2001.
23. Palskys E., Danisevičius P., Kazlauskas M. Kriminalistika. – Vilnius, 1985.
24. Danisevičius P. Tardymo eksperimentas: mokymo priemonė. – Vilnius, 1987.

SOME DISCUSSION QUESTIONS OF RECEPTION OF SAMPLES FOR COMPARATIVE RESEARCH

Dr. Ryšardas Burda
Doctoral Candidate Snieguolė Matulienė
Law University of Lithuania

SUMMARY

In this article we have tried to consider some problems connected with concept „samples for comparative research“. Also we have mentioned aspects of realizations, connected to tactics of the given investigation action. In our opinion many problems exist in preparation of materials for comparative research.

We offer to use the term „objects“ more widely. The used term sample („specimen“) not absolutely answers essence to identification tasks to put forward materials for comparative research.

The substances, selected for comparative research, materials, objects are not an example and reflect properties of comparative object. They as well as traces of a crime have independent meaning at comparative expert research.

The most part of objects of comparative research is experimental objects. It is emphasized in this article, that tactics of reception of experimental objects for comparative research should be based on produced criminalistics of the recommendations used in realization of investigation experiment.